

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

УДК 343.56

В.В. ВІСОЦЬКА,

здобувачка Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗАЙНЯТТЯ ГРАЛЬНИМ БІЗНЕСОМ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Анотація. Стаття присвячена визначенню структури об'єктивної сторони злочину, передбаченого статтею 203-2 КК України. Автор аналізує позиції науковців щодо визначення змісту дій, які полягають в основу об'єктивної сторони зайняття гральним бізнесом. Автором вносяться пропозиції щодо тлумачення диспозиції статті 203-2 КК України.

Ключові слова: кримінальне право, об'єктивна сторона, зайняття гральним бізнесом.

Постановка проблеми. В диспозиції статті 203-2 КК України її об'єктивна сторона викладена максимально лаконічно, по суті, законодавець обмежився формулюванням «зайняття гральним бізнесом», яке само по собі не пояснює нічого, тобто, ця норма носить виключно бланкетний характер, який, не називаючи конкретних ознак злочину або називаючи тільки частину із них, відсилає для встановлення змісту ознак вчиненого злочину до інших нормативних актів, які не є законами про кримінальну відповідальність (інших законів, інструкцій, статутів, положень, стандартів, правил, вказівок тощо) [1, с. 44]. В нашому випадку, таким нормативно-правовим актом є Закон України від 15 травня 2009 року «Про заборону грального бізнесу в Україні» [2], на підставі якого, ми і будемо визначати ознаки об'єктивної сторони досліджуваного злочину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми кримінально-правової заборони грального бізнесу досліджувались вітчизня-

ними фахівцями, зокрема Є.Л. Стрельцовим, М.О. Бондаренко, О.І. Гурловим, В.Т. Дзюбою, Н.О. Петричко та іншими. Незважаючи на те, що праці представлених авторів мають велике наукове та практичне значення, залишається багато невирішених питань стосовно оптимізації відповідальності за зайняття гральним бізнесом.

Мета статті (постановка завдання). Завданням даної публікації є розкриття проблеми визначення структури об'єктивної сторони злочину, передбаченого статтею 203-2 КК України з урахуванням сучасних досягнень кримінально-правової науки.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з положень статті першої Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні», об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого статтею 203-2 КК України, виражена вказівкою на три види (варіанти) злочинної поведінки — відповідно, організацію, проведення та надання можливості доступу до азартних ігор. Таким чином, її основною (головною) ознакою є суспільно небезпечне діяння,

яке виражається у організації, у проведенні та наданні можливості доступу до ігор, які заборонені законом. Як складова об'єктивної сторони злочину таке діяння має відповідати сукупності ознак, які надають йому кримінальноправового значення (бути конкретним, усвідомленим і вольовим актом поведінки людини, супільно небезпечним та протиправним) [3, с. 266].

Стаття 203-2 КК України передбачає зайняття гральним бізнесом як злочин з формальним складом і не передбачає необхідність настання наслідків від такої протиправної діяльності, але його віднесення до злочинів у сфері господарської діяльності та визначення організатора грального бізнесу, які містяться в Законі України «Про заборону грального бізнесу в Україні» все ж змушують встановлювати факти отримання прибутку від такої діяльності [4, с. 27].

Так, Шевченківським районним судом міста Києва було встановлено, що 1 березня 2012 року підсудний О. підшукав та орендував приміщення для зайняття гральним бізнесом, яке розташоване на бульварі Шевченка, 36 в місті Києві, куди вказаного дня поставив сімнадцять ігрових автоматів для здійснення азартних ігор та двадцять комп'ютерів з встановленим програмним забезпеченням для проведення азартних ігор в електронних (віртуальних) казино через всесвітню мережу Інтернет.

Виконавши всі необхідні дії щодо організації грального бізнесу, починаючи з 9 години 2 березня 2012 року по 17 годину 30 хвилин 2 квітня 2012, підсудний О. у вищезазначеному приміщенні інтернет-клубу, з метою особистого збагачення займався гральним бізнесом щодо якого є спеціальна заборона, а саме роз'яснював клієнтам умови прийняття участі в азартних

іграх, приймав у бажаючих осіб грошові кошти для участі в азартних іграх, надаючи відповідний чек, де містився пароль доступу до них, та на ігрових автоматах, встановлюючи на них суму кредитів, відповідну суму отриманих від клієнта грошових коштів та здійснював виплату виграшів.

2 квітня 2012 року злочинна діяльність підсудного була припинена працівниками правоохоронних органів та з приміщення інтернет-клубу вилучено сімнадцять ігрових автоматів та двадцять персональних комп'ютерів [5].

Поняття «діяння» в кримінальному праві охоплює два види поведінки — активну (дію) та пасивну (бездіяльність). Дія — це акт поведінки людини, який полягає у впливі на оточуюче середовище його рухів тіла, бездіяльність — зовнішній акт поведінки людини, який полягає в порушенні обов'язку вчинити визначену законом дію, якщо особа мала таку можливість [6, с. 49, 60]. Дія є більш поширеною формою супільно небезпечного діяння (понад дві третини усіх злочинів, передбачених в Особливій частині Кримінального кодексу України, можуть бути вчинені тільки дією) [1, с. 115].

У цілому діяння, незалежно від того, у яких конкретних формах проявляється в злочинній поведінці, має фізичний, соціальний і юридичний зміст.

Фізичний зміст розкриває діяння як акт людської поведінки. У зв'язку із цим за своїми фізичними властивостями злочинна поведінка не має ніякої відмінності від будь-якої іншої людської поведінки. Найчастіше така поведінка у фізичному змісті складається з певних рухів тіла, які мають конкретне зовнішнє вираження у вигляді слів і виражень, жестів, або фізичному впливі на зовнішню обстановку [7, с. 13]. Досить часто має місце певне

об'єднання таких ознак при вчиненні конкретних злочинних діянь.

Соціальний зміст злочинного діяння проявляється в його суспільній небезпеці. Така суспільна небезпека діяння полягає в тому, що при вчиненні злочинних діянь у цілому проходить протиправне протиставлення особистих (корпоративних) інтересів інтересам інших осіб, інтересам суспільства, інтересам держави, які охороняються нормами КК України. В об'єктивній стороні таке протиставлення має зовнішній характер і проявляється, наприклад, в обсязі та розмірі шкоди (збитку), яка заподіяна таким діянням або в суспільній небезпеці самих дій [1, с.114].

Юридичний зміст злочинного діяння проявляється в його протиправності. Як відзначалося, злочином вважається тільки діяння, яке заборонено кримінальним законом. Саме в протиправності такого діяння, встановленні заборони щодо його вчинення і проявляється юридичний зміст цієї ознаки [8, с. 14].

Із законодавчого визначення грального бізнесу випливає, що він може виражатися в трьох видах діяльності, пов'язаної з:

- 1) організацією азартних ігор;
- 2) їх проведенням;
- 3) наданням можливості доступу до таких ігор.

Це означає, що суб'єкт цього злочину може здійснювати відразу всі зазначені види або декілька з них, або лише один вид. Наприклад, гральний бізнес може виражатися у створенні грального залу з ігровими автоматами і проведенням у ньому азартних ігор або лише у створенні гральних залів з ігровими автоматами та наступному їх продажу іншим суб'єктам, які будуть проводити там азартні ігри [3, с. 266].

Так, Пирятинським районним судом Полтавської області було встановлено, що 1 жовтня 2011 року підсудний П., порушуючи вимоги Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні», в орендованому ним приміщенні, встановив та використовував одинадцять стаціонарних комп'ютерних гральних приладів із запрограмованими азартними іграми, отримуючи при цьому незаконний прибуток.

В період часу з 01 жовтня 2011 року по 24 листопада 2011 року підсудний П., регулярно надавав у вищезазначеному приміщенні комп'ютерні гральні прилади іншим особам, які шляхом внесення власних грошових коштів робили ставки та приймали участь в різних азартних іграх, результатом яких був грошовий вигравш або програвш зробленої ставки.

Підсудний П. отримував прибуток від грального бізнесу, створивши умови для здійснення азартних ігор, видачі вигравшу гравцям, та безпосередньо контролював діяльність грального закладу. 24 листопада 2011 року приблизно о 22 годині 30 хвилин, працівниками міліції було виявлено факт проведення азартної гри на стаціонарних комп'ютерних гральних приладах у нежилому приміщенні [9].

По суті справи, діяння при вчиненні злочину, передбаченого статтею 203-2 КК України містять три склади злочинів.

По-перше, стаття 203-2 КК України передбачає кримінальну відповідальність за умисні дії, спрямовані на організацією азартних ігор.

По-друге, та ж сама частина статті 203-2 КК України містить вказівку на кримінальну відповідальність за проведення таких ігор.

По-третє, у статті 203-2 КК України йдеться про умисне надання можли-

вості доступу до азартних ігор. Насамперед, в даному випадку, йде мова про доступ до таких ігор на комп’ютерних симулаторах, у букмекерських конторах, в інтерактивних закладах, в електронному (віртуальному) казино незалежно від місця розташування сервера [2].

Висновок. Пропонуємо власне формулювання поняття організації азартних ігор, під якою слід розуміти комплекс заходів, здійснюваних організаторами азартних ігор, змістом яких є створення умов для проведення таких ігор, відповідно до правил, визначених самими організаторами і які полягають у придбанні чи виготовленні пристрій гри та надання їх для гри, добір, підшукуванні та залученні учасників та інших підготовчих дій, в тому числі, у наданні доступу до таких ігор на комп’ютерних симулаторах, у букмекерських конторах, в інтерактивних закладах, в електронному (віртуальному) казино незалежно від місця роз-

ташування сервера.

Під проведенням азартних ігор слід розуміти виконання та забезпечення виконання дій, які визначені правилами гри та є її змістом, і кінцевим результатом таких дій є отримання прибутку організаторами та виграшу (призу) учасниками азартних ігор.

Для ефективної протидії азартним іграм в інтернеті представляється можливим введення юридичної відповідальності не тільки за організацію та проведення, але й також за сприяння в підготовці, забезпечені організації та проведення, у тому числі шляхом надання технічних засобів, приміщення, або ж «наданні можливості доступу до азартних ігор», як вказано в пункті 4 статті 1 Закону України від 15 травня 2009 року «Про заборону грального бізнесу в Україні». Можливо також, що певні стримуючі норми повинні бути спрямовані і на безпосереднього споживача — учасника азартних ігор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; За ред. В.В. Стасіса, В.Я. Тація. — [4-е вид., перероб. і допов.]. — Х.: Право, 2010. — 456 с.
2. Про заборону грального бізнесу в Україні: Закон України від 15 травня 2009 р. № 1334-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2009. — № 38. — Ст. 536.
3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / [Баулін Ю.В., Борисов В.І., Тютюгін В.І. та ін.]; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пішонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. — [5-те вид., допов.]. — Х.: Право, 2013. — Т. 2: Особлива частина. — 2013. — 1040 с.
4. Погорецький М.А. Розслідування зайняття гральним бізнесом: теорія і практика: монографія / М.А. Погорецький, З.М. Топорецька. — К.: Алерта, 2015. — 250 с.
5. Вирок по справі № 2610/16004/2012 від 01 серпня 2012 року Шевченківського районного суду м. Києва / Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26757009>.
6. Малинин В.Б. Объективная сторона преступления / В.Б. Малинин, А.Ф. Парфенов. — СПб.: Изд-во Юрид. ин-та, 2004. — 301 с.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Бойко А.М., Брич Л.П., Грищук В.К. та ін.]; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. — [7-ме вид., переробл. та доповн.]. — К.: Юридична думка, 2010. — 1288 с.
8. Уголовный кодекс Украины. Комментарий / [Бабий А.П., Гончар Т.А., Загика А.В. и др.]; Под редакцией Ю.А. Каразина и Е.Л. Стрельцова. — [Издание второе]. — Х.: ООО «Одиссей», 2002. — 960 с.

9. Вирок по справі № 1624/1493/2012 від 6 листопада 2012 року Пирятинського районного суду Полтавської області / Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30061203>.

Высоцкая В.

Объективная сторона занятия игорным бизнесом: проблемные вопросы.

Аннотация. Статья посвящена определению структуры объективной стороны преступления, предусмотренного статьей 203-2 УК Украины. Автор анализирует позиции ученых относительно определения содержания действий, лежащих в основе объективной стороны занятия игорным бизнесом. Автором вносятся предложения относительно толкования диспозиции статьи 203-2 УК Украины.

Ключевые слова: уголовное право, объективная сторона, занятие игорным бизнесом.

Vysotska V.

The objective party of employment by a gaming: problem questions.

Summary. The clause is devoted determination of structure of the objective party of the crime provided by item 203-2 of Criminal Code of the Ukraine. The author analyzes positions of scientists concerning determination of the maintenance of the actions underlying the objective party of employment by a gaming. The author makes offers concerning interpretation of a disposition of item 203-2 of Criminal Code of the Ukraine.

The author the formulation of concept of the organisation of gamblings as which it is necessary to understand a series of measures, the gamblings performed by organizers which maintenance are creation of conditions for carrying out of such games, according to the rules specified by the organizers and which consist in acquisition or production of the equipment for game and their granting for game, selection, seeking out and attraction of participants and other preparatory actions, including, in access granting to such games on computer simulators, in bookmaker offices, in interactive institutions, in an electronic (virtual) casino irrespective of a server site is offered own.

It is necessary to understand accomplishment and provision of accomplishment of actions which are specified by game rules as carrying out of gamblings and is its maintenance, and the end result of such actions are reception have arrived organizers and a prize (prize) participants of gamblings.

Keywords: criminal law, the objective party, employment by a gaming.

